

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Онуфрієнко Дар'я Віталіївна	
До питання про умови праці педагогічних працівників	520
Опара Наталія Геннадіївна	
Особливості правового регулювання заробітної плати журналістів . . .	523
Сидоренко Анатолій Олександрович	
Щодо сутності соціального захисту членів сімей військовослужбовців	525
Соколов Дмитро Сергійович	
Щодо перерахунку пенсій осіб, звільнених з військової служби	527
Ступакова Інна Гаврилівна	
Нормативне закріплення права працівника на захист своїх трудових прав та інтересів	530
Тішко Дмитро Анатолійович	
Акти МОП про викорінення насильства та домагань у сфері праці: зміст і значення	532
Тодоріка Костянтин Володимирович	
Ознаки соціального захисту людей, які живуть з ВІЛ	534
Точило Катерина Сергіївна	
Щодо необхідності законодавчого врегулювання контролю роботодавця за виконанням працівниками трудових обов'язків	538
Циганок Володимир Миколайович	
Грошове забезпечення – базис матеріального забезпечення військовослужбовців	541
Юзишен Максим Сергійович	
Служба у Службі безпеки України як різновид найманої праці	543

СЕКЦІЯ 11

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Харитоновна Тетяна Євгенівна,	
Григор'єва Христина Антонівна	
Юридичні трансформації публічного адміністрування агробізнесу в Україні: еволюція чи проблема?	547
Гавриш Наталя Степанівна	
Правові питання охорони ґрунтового покриву України в умовах збройної агресії Російської Федерації	550
Годованюк Андрій Йосипович	
Європейські орієнтири розвитку бджільництва	553
Канівець Людмила Анатоліївна	
Здійснення екологічних прав в умовах глобальних викликів	556
Платонова Євгенія Олегівна	
Правові новели припинення права власності на землю іноземних суб'єктів	560

виклики додатково продемонстрували недоліки організації стратегії розвитку взаємовідносин держави та агробізнесу.

Ключові слова: агробізнес, сільське господарство, аграрне право, державна підтримка, публічне адміністрування, аграрний фонд, приватизація, Мінагрополітики.

Key words: agribusiness, agriculture, agrarian law, state support, public administration, agrarian fund, privatization, Ministry of Agrarian Policy and Food.

ГАВРИШ НАТАЛЯ СТЕПАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професорка кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
докторка юридичних наук, професорка*

ПРАВОВІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ГРУНТОВОГО ПОКРИВУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Конституційне положення, про те, що земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, розкривається у ст. 2 Закону України «Про охорону земель», згідно з якою об'єктом правової охорони земель визнаються всі землі в межах території України. Отже, правовій охороні підлягають всі землі, які перебувають у межах державного кордону України разом з ґрунтами, корисними копалинами, іншими природними об'єктами та комплексами, а також нерухожими об'єктами, що на них розташовані.

Виходячи з положень ст. 168 Земельного кодексу України, об'єктом особливої охорони виступають також і ґрунти земельних ділянок. Включення ґрунтів до переліку об'єктів охорони зумовлюється їх особливою цінністю – саме їх якісні характеристики визначають родючість земель, забезпечують екологічну рівновагу довкілля та можливість використовувати земельні ділянки в якості основного засобу виробництва в сільському та лісовому господарстві [1, с. 348].

Охорона ґрунтів – важливе завдання державної політики, планування і управління у сфері охорони довкілля, збереження здоров'я і генетичного фонду людини, безпеки і благополуччя населення.

Ґрунт належить до природних ресурсів, які легко руйнуються і є практично невідновними. Проблема охорони ґрунтів від руйнування і забруднення надзвичайно складна і багатогранна. Тому успішне вирішення цієї проблеми, особливо в масштабах цілих країн, набуває міжнародного значення.

Усвідомлюючи небезпеку руйнування, забруднення і загальної деградації ґрунтів, Перша Всесвітня конференція ООН з навколишнього середовища 1972 року звернула увагу на необхідність охорони ґрунтів, а Міжнародна організація з продовольства (ФАО) прийняла 1982 року Всесвітню хартію ґрунтів, у якій закликала уряди всіх країн розглядати

грунтовий покрив як всесвітнє надбання людства, а 1983 року ЮНЕП прийняла Основи світової ґрунтової політики.

Ситуація значно погіршилася у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України. При цьому руйнується ґрунтовий покрив, розвиваються деградаційні процеси, зокрема й на чорноземах – механічна руйнація, забруднення, засмічення та ін. Сільськогосподарські землі зазнали двох значних пошкоджень – мінне та хімічне забруднення і пряме фізичне руйнування. Згідно з попередніми узагальненими оцінками ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського», загальна сума шкоди та збитків, завданих земельному фонду та ґрунтам України, станом на 01.09.2022 р. становить 15,0 млрд дол. США. Загальна площа сільськогосподарських земель на тимчасово окупованих, деокупованих та небезпечних територіях становить до 20 % території України. Значна частина небезпечних територій, з метою прискореного повернення у господарське використання, потребує проведення термінових заходів щодо усунення наслідків бойових дій: розмінування, прибирання фортифікаційних споруд, відновлення поверхневого шару ґрунту тощо, що потребує реалізації загальнодержавних програм та інвестиційних проєктів [2, с. 82].

В умовах дії воєнного стану чимало положень у законодавстві нашої країни було змінено. Сюди також варто віднести земельні відносини. Деякі з норм, які було введено на початку повномасштабної війни вже послабили, а для відносин на які найбільше негативно вплинула війна – передбачили нові види регулювання.

Отже, наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України була прийнята Методика визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану від 04 квітня 2022 року № 167. Ця Методика визначає порядок розрахунку розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам державами, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання та фізичними особами через забруднення ґрунтів, засмічення земель, допущених унаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану внаслідок їх дій або бездіяльності на усіх землях України незалежно від їх категорій та форм власності.

Факти забруднення ґрунтів та/або засмічення земель, а також їх масштаби можуть встановлюються уповноваженими особами, які здійснюють у межах повноважень, передбачених законом, державний нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, зокрема, але не виключно, шляхом огляду земельних ділянок, даних дистанційного зондування землі, досліджень отриманих зразків проб ґрунтів, опрацювань висновків будь-яких експертиз, пояснень, довідок, документів, матеріалів, відомостей, отриманих, зокрема, з будь-яких джерел, оперативних повідомлень фізичних та юридичних осіб тощо.

Основою розрахунків розміру шкоди від забруднення ґрунтів є нормативна грошова оцінка земельної ділянки, ґрунти якої зазнали

забруднення. Забруднюючі речовини, що спричинили забруднення земельної ділянки, поділені на 4 групи небезпечності. Основою для визначення їх є величини гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно допустимих концентрацій (ОДК) хімічних речовин в ґрунті, які визначаються відповідно до Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 27 жовтня 1997 року № 171, у редакції наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 04 квітня 2007 року № 149, а також постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2021 року № 1325 «Про затвердження нормативів гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах, а також переліку таких речовин».

Наступним підзаконним актом було прийняття Методики визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації, яка затверджена наказом Міністерством аграрної політики та продовольства України від 18 травня 2022 року № 295 [3].

Ця Методика визначає процедуру визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії російської федерації, що включає втрати земельного фонду, а також пов'язану з ними упущену вигоду.

Відповідальними за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є обласні, Київська міська державні адміністрації (на період воєнного стану – військові адміністрації).

Інформаційною базою для визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії російської федерації є акти обстеження земельних ділянок, акти комісій із визначення збитків власників землі та землекористувачів, звіти про експертну грошову оцінку земельних ділянок, первинні документи, облікові реєстри, бухгалтерська та інша звітність, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку підприємств, установ та організацій, проектно-кошторисна документація, відомості Державного земельного кадастру, документація із землеустрою, дані дистанційного зондування Землі та інші документально підтверджені відомості. Для цього необхідно проведення суцільного ґрунтового обстеження на деокупованих та небезпечних територіях. Обстеження ґрунтового покриття треба проводити на оновлених методологічних засадах, з урахуванням наслідків збройної агресії російської федерації проти України, гармонізованих із сучасною європейською практикою.

Отже, враховуючи вищенаведене та позиції вчених ґрунтознавців і правознавців, пропонуємо удосконалення законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони ґрунтів та його гармонізація з європейським ґрунтовым законодавством. З цією метою потрібно прискорити розробку й прийняття: Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони ґрунтів та відтворення їх родючості», зокрема, щодо вилучення земель, пошкоджених

внаслідок військових дій, із сільськогосподарського обігу; Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель; регіональних програм; програм об'єднаних територіальних громад; Плану відновлення України. А також, вважаємо за доцільне, розробити пропозиції щодо суттєвого оновлення Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням.

Список використаних джерел:

1. Земельне право : підручник. 3-тє вид., допов. і переробл. ; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.
2. Резолюція Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан ґрунтового покриття України в умовах збройної агресії російської федерації» (20 жовтня 2022 року). *Вісник аграрної науки*. 2022. № 12. С. 82–84.
3. Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 18 травня 2022 року № 295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0586-22#Text>

Ключові слова: ґрунт, земля, ґрунтовий покрив, методика, руйнація, забруднення, засмічення, охорона ґрунтів.

Key words: soil, land, soilcover, technique, destruction, pollution, clogging, soilprotection.

ГОДОВАНЮК АНДРІЙ ЙОСИПОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ БДЖІЛЬНИЦТВА

За даними «Національної ради з відновлення України від наслідків війни» та матеріалів «Аудиту збитків, понесених внаслідок війни», станом на липень 2022 року загальні непрямі втрати сільгоспвиробників оцінюються у \$23,35 млрд, з яких \$11.93 млрд припадає на збитки через порушення логістичних ланцюгів, які призвели до зниження внутрішніх цін на експортно-орієнтовані категорії сільськогосподарської продукції. Збитки у розмірі \$9,85 млрд спричинені зниженням виробництва в рослинництві, зниження виробництва тваринницької продукції та продукції бджільництва оцінюється у \$706 млн збитків сільгоспвиробників і ще у \$859 млн оцінюються збитки через здорожчання основних факторів виробництва [1].

Визначившись у поточних потребах з відновлення та врахувавши заподіяну шкоду, проводяться перемовини з міжнародними партнерами щодо можливого фінансування на відновлення, а воно буде неможливим без складання комплексних планів розбудови територій.